

OPATŘENÍ OBECNÉ POVAHY

ze dne 6. června 2024

ke stanovení sazby proticyklické kapitálové rezervy pro Českou republiku č. II/2024

Česká národní banka jako příslušný správní orgán vydává podle § 12o odst. 6 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o bankách“) a § 8al odst. 6 zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o spořitelních a úvěrních družstvech“), toto opatření obecné povahy:

I. Sazba proticyklické kapitálové rezervy pro Českou republiku se podle § 12o odst. 4 zákona o bankách a § 8al odst. 4 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech stanovuje ve výši 1,25 % z celkového objemu rizikové expozice podle čl. 92 odst. 3 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013.

II. Osoby podle § 12m odst. 1 zákona o bankách a spořitelní a úvěrní družstva jsou povinny používat sazbu podle bodu I. pro účely výpočtu kombinované kapitálové rezervy od 1. července 2024.

Odůvodnění

1. Podle § 12o odst. 4 zákona o bankách a § 8al odst. 4 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech Česká národní banka (dále jen „ČNB“) vyhodnocuje míru cyklického systémového rizika, na jehož základě může stanovit nebo změnit sazbu proticyklické kapitálové rezervy pro Českou republiku, přičemž přihlíží k orientačnímu ukazateli proticyklické kapitálové rezervy vypočtenému podle § 12o odst. 2 a 3 zákona o bankách a § 8al odst. 2 a 3 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech, k doporučením vydaným Evropskou radou pro systémová rizika (dále jen „ESRB“) a ukazatelům, které mohou značit růst systémového rizika.

2. Podle § 12o odst. 2 a 3 zákona o bankách a § 8al odst. 2 a 3 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech je základem pro výpočet orientačního ukazatele odchylka poměru objemu poskytnutých úvěrů a hrubého domácího produktu od dlouhodobého trendu. Hodnota poměru poskytnutých úvěrů a hrubého domácího produktu ve čtvrtém čtvrtletí 2023 činila 80,1 % a příslušná odchylka od dlouhodobého trendu dosáhla -10,2 procentního bodu.¹ Této hodnotě

¹ Podle doporučení ESRB/2014/1 (Recommendation of the European Systemic Risk Board of 18 June 2014 on guidance for setting countercyclical buffer rates) je za objem úvěrů považována hodnota veškerých úvěrů poskytnutých soukromému sektoru (sektor nefinančních podniků, sektor domácností a neziskových institucí)

odpovídá referenční sazba proticyklické kapitálové rezervy ve výši 0 %. Dodatečná odchylka², která vychází z doporučení ESRB (část B, odst. 2) a lépe zohledňuje specifika hospodářství v ČR, dosáhla ve čtvrtém čtvrtletí 2023 výše 0 p. b. a implikuje hodnotu referenční sazby 0 %.

3. ČNB v reakci na doporučení ESRB prostřednictvím svých publikací (zejména Zprávy o finanční stabilitě) opakovaně zdůrazňovala, že velikost odchylek uvedených v bodě 2 nepovažuje za spolehlivé vodítko pro určení pozice domácí ekonomiky ve finančním cyklu a stanovení výše sazby. ČNB upřednostňuje přístup, který vychází z komplexního posouzení vývoje ukazatelů značících růst systémového rizika podle § 12o odst. 4 zákona o bankách a § 8aI odst. 4 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech.³

4. Mezi hlavní sledované ukazatele patří indikátor finančního cyklu (IFC). Ten se během druhé poloviny roku 2023 odrazil od svého dna a zahájil pozvolný růst, i přesto však ve čtvrtém čtvrtletí 2023 nadále setrval na obecně nízké úrovni. Nejvýznamnější složkou indikátoru byl objem nově sjednaných úvěrů domácnostem, který ve čtvrtém čtvrtletí pokračoval v pozvolném růstu. V segmentu úvěrů domácnostem na bydlení činil průměrný měsíční objem čistých nových úvěrů v čtvrtém čtvrtletí 2023 zhruba 13,3 mld. Kč (oproti 10 mld. Kč v prvním polovině roku), což představuje 62 % historického průměru z let 2017–2021. Tento vývoj byl doprovázen snižujícími se meziročními tempy růstu stavu úvěrů domácnostem.⁴ Na pozvolný růst IFC působila ve čtvrtém čtvrtletí dynamika nových úvěrů nefinančním podnikům i nadále pouze minimálně. Zadluženost domácností nadále klesala a u nefinančních podniků zhruba stagnovala.⁵ Cenová dynamika u rezidenčních nemovitostí ve čtvrtém čtvrtletí zpomalila svůj pokles, nicméně zůstala i nadále záporná (meziroční změna indexu transakčních cen činila -1 %). Celkový rozsah cyklických rizik v bilancích bank lze vnímat nadále jako relevantní, a to i ve vztahu ke skutečné tvorbě opravných položek a výši poměru opravných položek a celkových úvěrů. Setrvalou relevancí naakumulovaných rizik potvrdily i pozorované nárůsty měr selhání ke konci roku 2023 a v prvních měsících roku 2024 zejména v některých odvětvích sektoru nefinančních podniků. Objem potenciálních neočekávaných cyklických úvěrových ztrát by dle odhadu ČNB dosáhl výše 15,4 mld. Kč. Zdrojem systémového rizika zůstávají i cyklicky snížené rizikové váhy u úvěrových portfolií bank s přístupem IRB. Zhoršení rizikových parametrů vlivem výrazně nepříznivého cyklického vývoje by vedlo k nárůstu rizikových vah a zprostředkovaně také kapitálového požadavku v absolutním vyjádření. Tento nárůst by měla proticyklická kapitálová rezerva také pokrývat. Výše kapitálu potřebná pro pokrytí poklesu kapitálového poměru v důsledku možného cyklického nárůstu rizikových vah dle odhadu ČNB činí 28,6 mld. Kč. Celkový dodatečný kapitál potřebný k pokrytí neočekávaných cyklických úvěrových ztrát a nárůstu rizikových vah tak činí 43,9 mld. Kč, čemuž odpovídá sazba proticyklické kapitálové rezervy ve výši 1,5 %.

5. Na základě výše uvedeného hodnocení stanovila bankovní rada ČNB z důvodu zajištění odolnosti bankovního sektoru sazbu proticyklické kapitálové rezervy na úrovni 1,25 %.

sloužících domácnostem), která je zvýšena o objem dluhopisů emitovaných domácím nefinančním soukromým sektorem. Pro výpočet dlouhodobého trendu poměru objemu poskytnutých úvěrů a hrubého domácího produktu je použita časová řada za období od prvního čtvrtletí 1995 do čtvrtého čtvrtletí 2023 a Hodrickův-Prescottův filtr s parametrem vyhlazení (λ) 400 000.

² Dodatečná odchylka, nazývaná expanzivní úvěrová mezera, je vypočtena jako rozdíl mezi aktuální hodnotou poměru bankovních úvěrů a hrubé přidané hodnoty soukromého nefinančního sektoru a dosaženým minimem uvedeného poměru v posledních 8 čtvrtletích.

³ Metodický rámec ČNB ke stanovování sazby proticyklické kapitálové rezervy je představen v dokumentu *Přístup ČNB ke stanovování proticyklické kapitálové rezervy*.

⁴ Meziroční tempo růstu stavu bankovních úvěrů domácnostem na bydlení k 31. 3. 2024 dosáhlo 2,9 %. Meziroční tempo růstu stavu bankovních úvěrů domácnostem na spotřebu dosáhlo 7,1 %. Objem bankovních úvěrů nefinančním podnikům k 31. 3. 2024 meziročně vzrostl o 9,9 %.

⁵ Poměr stavu bankovních úvěrů domácnostem na hrubém disponibilním důchodu činil k 31. 12. 2023 56 %, což je o zhruba 5 p. b. méně než v letech 2021–2022. Poměr stavu bankovních úvěrů nefinančním podnikům na hrubém provozním přebytku činil k 31. 12. 2023 64 %, což je o více než 10,3 p. b. méně než v letech 2021–2022.

V rozhodnutí o nastavení sazby mírně pod úrovní indikovanou kvantitativními metodami zohlednila pokles rozsahu cyklických rizik v bilanci bankovního sektoru, a zároveň výhled, dle něž se nepředpokládá jejich výraznější změna.

6. ČNB proto očekává v nejbližších čtvrtletích stabilitu sazby. Při značném zhoršení ekonomické situace a vzniku významných neočekávaných úvěrových ztrát v domácím bankovním sektoru je ČNB připravena sazbu proticyklické kapitálové rezervy snížit výrazněji, případně tuto rezervu zcela uvolnit s cílem podpořit plynulé úvěrování reálné ekonomiky.

7. S ohledem na okolnosti uvedené v bodech 5 a 6 neočekává ČNB zvýšení sazby proticyklické kapitálové rezervy dříve než za 12 měsíců.

8. Podle § 12x odst. 1 zákona o bankách a § 8au odst. 1 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech je toto opatření obecné povahy oznámeno pouze způsobem umožňující dálkový přístup a nabývá účinnosti dnem zveřejnění.

9. Tímto opatřením obecné povahy pozbývají právní účinky dříve vydaná opatření obecné povahy ke stanovení sazby proticyklické kapitálové rezervy pro Českou republiku.

10. Sazba proticyklické kapitálové rezervy stanovena tímto opatřením obecné povahy je platná do doby, než bude vydáno jiné opatření, které tuto sazbu změní.

Účinnost

Toto opatření nabývá účinnosti 7. června 2024.

otisk úředního razítka

Ing. Karina Kubelková Ph.D., MBA
členka bankovní rady
(podepsáno elektronicky)

Ing. Libor Holub
ředitel sekce finanční stability
(podepsáno elektronicky)

Toto opatření obecné povahy bylo zveřejněno 7. června 2024.